

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 10/06-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. marca 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť M. M., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1470/1998 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1470/1998 p o r u š i l základné právo M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1470/1998 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. M. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíc tristodva slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. Č., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 11. januára 2006 č. k. I. ÚS 10/06-11 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. M., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1470/1998.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 1470/1998 sa sťažovateľ žalobou podanou 6. júla 1998 domáha od A. M. (ďalej len „žalovaná“) vrátenia vzájomného plnenia pri zrušení zmluvy. Z obsahu sťažnosti ďalej vyplýva: *„Napriek tomu, že od podania návrhu uplynulo už 7 rokov a 4 mesiace, vec doteraz nebola právoplatne skončená (...). Môj mandant sťažnosťou zo dňa 10. 10. 2005 podanou na Okresný súd Košice II poukázal na priet'ahy v konaní a požadoval vo veci zjednanie nápravy. Predseda Okresného súdu Košice II JUDr. V. K. reagoval na podanú*

sťažnosť listom zo dňa 25. 10. 2005, v ktorom konštatoval, že podaná sťažnosť je dôvodná, nakoľko v danej veci skutočne došlo k prietahom (...).“

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v namietanom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 110 000 Sk a zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania, ktoré mu vznikli v konaní pred ústavným súdom v dôsledku zastúpenia advokátom.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predseda JUDr. V. K. listom sp. zn. Spr. 85/06 z 19. januára 2006 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu zo 14. februára 2006.

2. 1. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem výpočtu procesných úkonov v predmetnom konaní uviedol:

„(...) je zrejmé, že dané konanie nevykazovalo počas celého trvania sporu známky úplnej bezprietahovosti. Táto situácia bola spôsobená predovšetkým enormnou zaťaženosťou aj vo veci konajúceho zákonného sudcu.

Po podaní sťažnosti štátnej správe tunajšieho súdu dňa 19. 10. 2005 však došlo k náprave a dňa 25. 10. 2005 bol určený termín pojednávania na deň 15. 12. 2005. (...)

Zároveň oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho.“

2. 2. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu okresného súdu uviedol:

„(...) netrvám na ústnom pojednávaní.

Zároveň si Vám dovoľujem oznámiť, že stav právnej neistoty môjho mandanta trvá viac ako 7 rokov a 7 mesiacov, lebo vec nebola doteraz právoplatne rozhodnutá.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 1470/1998:

- 6. júl 1998 – sťažovateľ podal na okresnom súde žalobu o vrátenie vzájomného plnenia pri zrušení zmluvy proti žalovanej;
- 6. august 1998 – okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku,
- 20. august 1998 – sťažovateľ zaplatil súdny poplatok;
- 18. november 1998 – okresný súd doručoval žalobu žalovanej;
- 11. december 1998 – žalovaná predložila okresnému súdu vyjadrenie k žalobe;
- 15. december 1998 – okresný súd doručoval vyjadrenie žalovanej sťažovateľovi;
- 3. február 2000 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 29. február 2000;
- 29. február 2000 – pojednávanie bolo pre neprítomnosť žalovanej odročené na 21. marec 2000;
- 21. marec 2000 – pojednávanie bolo opätovne pre neprítomnosť žalovanej odročené na neurčito za účelom vypočutia žalovanej;

- 17. október 2000 – okresný súd požiadal Register obyvateľov Slovenskej republiky B. (ďalej len „register obyvateľov“) o oznámenie pobytu žalovanej;
- 31. október 2000 – register obyvateľov zaslal okresnému súdu odpoveď;
- 11. december 2000 – sťažovateľ predložil okresnému súdu zmenu petitu žaloby;
- 20. september 2001 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 9. október 2001;
- 27. september 2001 – zásielka adresovaná žalovanej bola vrátená s oznámením, že žalovaná odmietla prevziať zásielku;
- 9. október 2001 – pojednávanie bolo pre neprítomnosť žalovanej odročené na neurčito za účelom požiadania Okresného úradu Policajného zboru K. o predvedenie žalovanej;
- 14. január 2002 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 7. február 2002;
- 7. február 2002 – pojednávanie bolo pre neprítomnosť účastníkov konania odročené na neurčito;
- 17. marec 2003 – okresný súd nariadil pojednávanie na 17. apríl 2003;
- 17. apríl 2003 – pojednávanie bolo pre neprítomnosť žalovanej odročené na neurčito za účelom predvedenia žalovanej;
- 25. október 2005 – okresný súd cez register obyvateľov zisťoval pobyt žalovanej a nariadil pojednávanie na 15. december 2005;
- 19. október 2005 – sťažovateľ podal okresnému súdu sťažnosť na prietahy v konaní;
- 7. november 2005 – okresnému súdu bola zaslaná odpoveď z registra obyvateľov;
- 15. december 2005 – pojednávanie bolo odročené na 17. február 2006 za účelom vypočutia žalovanej v mieste jej bydliska;
- 17. február 2006 – žalovaná sa nenachádzala v mieste bydliska, preto sa nemohlo vykonať jej vypočutie a pojednávanie bolo odročené na neurčito.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty spravidla dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. I. ÚS 41/02).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1470/1998 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou

Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd nezistil v doterajšom priebehu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť, resp. odôvodniť doterajší priebeh a dĺžku konania.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že sťažovateľ podstatným spôsobom prispel k doterajšej dĺžke konania, a ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a v tejto súvislosti konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukázal vo veci relevantnú procesnú činnosť v období:

- od 15. decembra 1998 (okresný súd doručoval vyjadrenie žalovanej sťažovateľovi) do 3. februára 2000 (okresný súd nariadil pojednávanie na 29. február 2000), t. j. viac ako 13 mesiacov;
- od 21. marca 2000 (pojednávanie na okresnom súde bolo odročené pre neprítomnosť žalovanej) do 17. októbra 2000 (okresný súd zisťoval prostredníctvom registra obyvateľov pobyt žalovanej), t. j. viac ako 6 mesiacov;
- od 11. decembra 2000 (sťažovateľ predložil okresnému súdu zmenu petitu) do 20. septembra 2001 (okresný súd nariadil pojednávanie na 9. október 2001), t. j. viac ako 9 mesiacov;
- od 7. februára 2002 (pojednávanie na okresnom súde bolo odročené pre neprítomnosť účastníkov konania) do 17. marca 2003 (okresný súd nariadil termín pojednávania na 17. apríl 2003), t. j. viac ako 13 mesiacov;

- od 17. apríla 2003 (pojednávane na okresnom súde bolo odročené pre neprítomnosť žalovanej) do 25. októbra 2005 (okresný súd opätovne zisťoval prostredníctvom registra obyvateľov pobyt žalovanej), t. j. viac ako 30 mesiacov.

Celková doba zbytočných prietahov ustálená ústavným súdom je takmer 6 rokov.

V súvislosti s obranným tvrdením predsedu okresného súdu, že: „*Táto situácia bola spôsobená predovšetkým enormnou zaťaženosťou aj vo veci konajúceho zákonného sudcu*“, ústavný súd opakovane konštatuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbavuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Námietka neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (IV. ÚS 58/02). V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že okresný súd mal problémy s vybavovaním veľkého množstva agendy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (I. ÚS 156/02, I. ÚS 65/04).

Z vyjadrenia predsedu okresného súdu vyplýva prijatie účinných opatrení až po podaní sťažnosti štátnej správe súdov.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 110 000 Sk z dôvodu dlhodobej právnej neistoty.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané vo výške 80 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v dôsledku zastúpenia advokátom, a to za dva úkony právnej služby vo výške 5 302 Sk.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2005 je 2 501 Sk a hodnota režijného paušálu je 150 Sk.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2005 (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnému súdu) vo výške uplatneného nároku, t. j. 5 302 Sk, tak ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. marca 2006